

АНОТАЦІЇ / SUMMARIES

REGIONAL HISTORY OF UKRAINE
COLLECTION OF SCIENTIFIC ARTICLES

Issue 7

**1. THEORETICAL AND METHODOLOGICAL PROBLEMS
OF REGIONAL HISTORY**

9

ВЕРМЕНИЧ Я. Історична регіоналістика в системі "просторової історії": диференціації предметних полів. Стаття присвячена обґрунтуванню завдань і функцій історичної регіоналістики як частини "просторової історії". Окреслено її дисциплінарні межі, об'єктно-предметну сферу, проаналізовано відповідний термінологічний інструментарій.

Ключові слова: історична регіоналістика, регіон, регіоналізм, просторова історія, урбаністика.

ВЕРМЕНИЧ Я. Историческая регионалистика в системе "пространственной истории": дифференциации предметных полей. Стаття посвящена обоснованию задач и функций исторической регионалистики как части "пространственной истории". Проанализированы ее дисциплинарные границы, объектно-предметная сфера, соответствующий терминологический инструментарий.

Ключевые слова: историческая регионалистика, регион, регионализм, пространственная история, урбанистика.

VERMENYCH YA. Historical regional studies in the "new spatial history": the differentiation of subject fields. The article is devoted to the substantiation of tasks and functions of historical regional studies as the part of "spatial history". Disciplinary limits of the new trend and its subject – objectivity realm are outlined as well as corresponding set of terms is examined.

Key words: historical regional studies, region, regionalism, spatial history, urban studies.

МАЛОВІЧКО С., РУМ'ЯНЦЕВА М. Історія локусу у класичній, не-класичній і постнекласичній моделях історичної науки. Завершальна частина статті присвячена становленню історичного краєзнавства як галузі знання, його маргіналізації щодо історичної науки. Пропонуються шляхи оптимізації регіонального дискурсу крізь призму регіональної і нової локальної історії.

Ключові слова: нова локальна історія, регіональна історія, краєзнавство.

МАЛОВИЧКО С., РУМЯНЦЕВА М. История локуса в классической, неклассической и постнеклассической моделях исторической науки. Заключительная часть статьи посвящена становлению исторического краеведения как области знания, его маргинализации в отношении исторической науки. Предлагаются пути оптимизации регионального дискурса через призму региональной и новой локальной истории.

Ключевые слова: новая локальная история, региональная история, краеведение.

MALOVYCHKO S., RUMYANTSEVA M. History of locus in classical, non-classical and postnonclassical models of historical science. The final part of the article is devoted to the establishing of the area studies as the field of knowledge and its marginalization in connection to historical science. The ways of optimization of regional discourse across the prism of regional and new local history are proposed.

Key words: new local history, regional history, area studies.

СТРЕЛЕЦЬКИЙ В. Регіоналістика й історична географія: сфера взаємних інтересів і перспективи взаємодії. Аналізуються траєкторії й специфіка взаємодії між двома комплексними й суміжними науковими дисциплінами – регіоналістикою й історичною географією. Охарактеризовані сучасні тенденції й перспективи історико-географічного синтезу в регіональних дослідженнях. Здійснене порівняння його специфічних особливостей у баченні різних національних шкіл – російської, англосаксонської (британсько-американської), французької, німецької.

Ключові слова: регіоналістика, історична географія, регіоназнавство, регіоналізм.

СТРЕЛЕЦКИЙ В. Регионалистика и историческая география: область взаимных интересов и перспективы взаимодействия. Анализируются траектории и специфика взаимодействия между двумя комплексными и смежными научными дисциплинами – регионалистикой и исторической географией. Охарактеризованы современные тенденции и перспективы историко-географического синтеза в регио-

нальных исследованиях. Проведено сравнение его специфических особенностей для разных национальных научных школ – российской, англосаксонской (британо-американской), французской, немецкой.

Ключевые слова: регионалистика, историческая география, регионоведение, регионализм

STRELETSKIY V. Regional studies and historical geography: fields of mutual interests and prospects of interaction. The main topic of the article is the patterns of interaction between historical geography and regional studies as interdisciplinary branches of knowledge. The contemporary trends and perspectives of geo-historical synthesis in regional studies are analyzed. Author compares the features and peculiarities, which are specific for different scientific traditions in historical geography (Russian, French, German, British and North-American)

Key words: regional studies, historical geography, regional research, regionalism.

71

ВЕРБИЛЕНКО Г. Исторична географія та її місце у вивченні регіональної історії України. Стаття присвячена проблемам становлення вітчизняної історичної географії та її взаємодії з регіонально орієнтованими галузями історичного знання. У фокусі уваги автора – вклад історичної географії у процес концептуалізації історичної регіоналістики.

Ключові слова: історична географія, історична регіоналістика, історико-географічний регіон, регіональні відмінності.

ВЕРБИЛЕНКО Г. Историческая география и ее место в изучении региональной истории Украины. Статья посвящена проблемам становления отечественной исторической географии и ее взаимодействию с регионально ориентированными отраслями исторического знания. В фокусе внимания автора – вклад исторической географии в процесс концептуализации исторической регионалистики.

Ключевые слова: историческая география, историческая регионалистика, историко-географический регион, региональная специфичность.

VERBYLENKO G. The place of Historical Geography in researching regional history of Ukraine

The article examines the problems of formation of national historical geography and its interaction with other branches of historical knowledge, which paid attention to regional peculiarity. The emphasis is done on the contribution of historical geography to the conceptualization of historical regional studies.

Key words: historical geography, historical regional studies, historical- geography region, regional peculiarities.

2. THE PHENOMENON OF BORDERLAND IN THE SYSTEM OF SOCIO-HUMANITARIAN KNOWLEDGE

85

КУЛЬЧИЦЬКИЙ С. Румунія і Молдова: дві країни, одна нація. В 1812 р. Росія відвоювала в Османській імперії Бессарабську провінцію, центральна частина якої була етнічною територією Молдавського князівства. Через півтора століття Волощина і Молдавія (Молдова) утворили нову державу – Румунію. Наприкінці ХХ ст. виникла Республіка Молдова у складі двох третин Бессарабії і Придністров'я – краю, який раніше належав Україні. У статті аналізується політика різних урядів Росії, України, Румунії і Молдови, пов'язана з бессарабською проблемою.

Ключові слова: Бессарабія, Румунія, Молдова, Придністров'я.

КУЛЬЧИЦЬКИЙ С. Румыния и Молдова: две страны, одна нация. В 1812 г. Россия отвоевала у Османской империи Бессарабскую провинцию, центральная часть которой была этнической территорией Молдавского княжества. Через полвека Валахия и Молдавия (Молдова) образовали новое государство – Румынию. В конце ХХ ст. возникла Республика Молдова в составе двух третей Бессарабии и Приднестровья – края, который ранее принадлежал Украине. В статье анализируется политика разных правительств России, Украины, Румынии и Молдовы, связанная с бессарабской проблемой.

Ключевые слова: Бессарабия, Румыния, Молдова, Приднестровье.

KULCHYTSKY S. Romania and Moldova: two countries, one nation. In 1812 Russia regained from the Ottoman Empire the territory of the province of Bessarabia. Its central part was the ethnic territory of the principality of Moldavia. Halfway through the century Wallachia and Moldavia (Moldova) established the new state – Romania. At the end of the 20th century the Republic of Moldova emerged on the basis of two-thirds of Bessarabia and Transnistria, the region that formerly belonged to Ukraine. This article analyzes the policies of Russian, Ukrainian, Romanian and Moldavian governments concerning Bessarabia problem.

Key words: Bessarabia, Romania, Moldova, Transnistria.

103

ДМИТРУК В. До питання про територіальні розмежування між Україною і Росією в складі СРСР. У статті досліджуються проблеми територіальних розмежувань між Україною і Росією в період їх перебування у складі СРСР: встановлення міжреспубліканських кордонів у 20-х рр. ХХ ст., передача Кримської області зі складу

РРФСР до складу УРСР, врегулювання українсько-російського кордону в Керченській протоці.

Ключові слова: *делімітація, демаркація, переговорний процес, територіальні розмежування, територія, українсько-російський кордон.*

ДМИТРУК В. К вопросу о территориальных размежеваниях между Украиной и Россией в составе СССР. В статье исследуются проблемы территориальных размежеваний между Украиной и Россией в период их пребывания в составе СССР: установление межреспубликанских границ в 20-е гг. XX в., передача Крымской области из состава РСФСР в состав УССР, урегулирование украинско-российской границы в Керченском проливе.

Ключевые слова: *делимитация, демаркация, переговорный процесс, территориальные размежевания, территория, украинско-российская граница.*

DMYTRUK V. The territorial delimitation between Ukraine and Russia as the member states of the USSR. The article examines the problem of territorial delimitation between Ukraine and Russia as the member states of the USSR during 1920th. Author lightens up demarcation of inter-republican borders, transfer of Crimea region from Russia to Ukraine in 1954, delimitation of Ukrainian-Russian border in Kerch Strait.

Key words: *delimitation, demarcation, negotiation process, territorial delimitation, territory, Ukrainian-Russian border.*

115

СЛУЖИНСЬКА І. Формування українсько-російського кордону: дискусії й політичні рішення 20-х рр. XX ст. У статті порушуються проблеми територіального розмежування між РСФРР та Україною в середині 20-х рр. XX ст. Зіставлення двох принципів – етнічного й т.зв. "економічної доцільності" прояснює ситуацію, за якої Україна, ініціювавши перегляд кордону, опинилася у стані значного територіального програшу.

Ключові слова: *кордон, пограниччя, дипломатія, політичні рішення.*

СЛУЖИНСКАЯ И. Формирование украинно-российской границы: дискуссии и политические решения 20-х гг. XX в. В статье затрагиваются проблемы территориального разграничения между РСФСР и Украиной в середине 20-х гг. XX вв. Сравнение двух принципов – этнического и т.наз. "экономической целесообразности" проясняет ситуацию, при которой Украина, иницируя пересмотр

границы, оказалась в состоянии значительного территориального проигрыша.

Ключевые слова: граница, пограничье, дипломатия, политические решения.

SLUZHYNska I. The formation of Ukrainian-Russian border: discussions and policy decisions of 1920th. The key topic of the article is the problem of territorial delimitation between Russia and Ukraine in the middle of 1920th. The author has compared two principles – ethnic and "economic expediency". It helped to clear the situation and understand why Ukraine, in spite of initiation the boundaries revision, faced with considerable territorial losses.

Key words: border, borderland, diplomacy, political decisions.

3. HISTORICAL URBAN STUDIES

127

НАГОРНА Л. Образ міста: регіональні аспекти вітчизняної візуалізації. У статті пропонується авторське бачення візуалізації як засобу творення образів вітчизняних міст. Простежується динаміка знакових і символічних ознак міської культури, зокрема у контексті формування простору пам'яті. У статті показано, як впливають на самопочуття людини символи, культурні коди, прийоми репрезентації культурної спадщини.

Ключові слова: візуалізація, культурна спадщина, міська історія, простір пам'яті.

НАГОРНАЯ Л. Образ города: региональные аспекты отечественной визуализации. В статье предлагается авторское видение визуализации как средства создания образов отечественных городов. Прослеживается динамика знаковых и символических признаков городской культуры, в частности в контексте формирования пространства памяти. В статье показано, как влияют на самочувствие человека символы, культурные коды, приемы репрезентации культурного наследия.

Ключевые слова: визуализация, культурное наследие, городская история, пространство памяти.

NAHORNAL. The image of the city: regional aspects of national visualization. The article presents the author's vision of visualization as a means of creating images of domestic cities. Alignment of iconic and symbolic signs of urban culture is analyzed, particularly in the context of memory space. The article displays affective influence of symbols, cultural codes, methods of representation of cultural heritage.

Key words: visualization, cultural heritage, urban history, memory space.

КАЙСАРОВА Ж., БАБЮХ В. Поняття "місто" та типологізація міст: проблеми співвідношення при визначенні дати заснування міських поселень. Стаття представляє авторські рефлексії щодо різних підходів та критеріїв визначення поняття "місто" і проблем датування початків міської культури.

Ключові слова: місто, концепт "міста", міська культура.

КАЙСАРОВА Ж., БАБЮХ В. Понятие «город» и типологизация городов: проблемы соотношения при определении даты возникновения городских поселений. Стаття посвящена изучению разных подходов и критериев определения понятия "город" и проблемам датирования возникновения городской культуры.

Ключевые слова: город, концепт "города", городская культура.

KAISAROVA J., BABYUH V. The concept of "city" and typology of the cities: problems in determining the date of foundation of urban settlements. The article represents the author's reflection of different points of view and criteria to the concept of "city" and the problem of indication on beginning of urban culture.

Key words: town, concept of "city", urban culture.

ВОДОТИКА Т. Особливості модернізаційних процесів у містах Наддніпрянщини другої половини XIX ст.: нові джерельні пошуки. Розглянуто вплив модернізаційних процесів на зміни у структурі зайнятості жителів міст підросійської України. Аналіз здійснено на основі даних одноденних переписів Катеринослава та Києва та перепису 1897 року. Підтверджено тезу про непослідовність та дискретність модернізації, показано співіснування та співвідношення між традиційними та індустріальними сферами зайнятості.

Ключові слова: перепис, структура зайнятості, модернізація, місто.

ВОДОТЬКА Т. Особенности модернизационных процессов в городах Надднепрянщины во второй половине 19 века: новые источниковедческие поиски. Рассмотрено и проанализировано влияние модернизационных процессов на изменения в структуре занятости городского населения Украины. Источниковой базой послужили однодневные городские переписи Екатеринослава и Киева и перепись 1897 года. Подтвержден тезис о непоследовательности и дискретности модернизационных процессов, показано сосуществование и соотношение между традиционными и индустриальными формами занятости.

Ключевые слова: перепись, структура занятости, модернизация, город.

VODOTYKA T. **The key features of modernization in Ukrainian cities under Russian Empire during the second half of 19 century: the search for new sources.** The author analyzed the impact of modernization on the employment patterns of the population of Ukrainian cities. The analysis is based on the one-day censuses of Katerynoslav and Kyiv and 1897 census. The coexistence and the balance between traditional and industrial forms of employment was shown.

Key words: census, modernization, city, patterns of employment.

4. A RETROSPECTIVE STUDY OF TERRITORIAL ORGANIZATION

183

РУБЛЬОВ О. **Організація управління на польсько-українському прикордонні за II Речіпосполитої.** У статті досліджується специфічність територіальної організації на українських етнічних територіях, що внаслідок спричинених Першою світовою війною геополітичних переділів опинилися у складі II Речіпосполитої у Волинському, Львівському, Станіславівському та Тарнопільському воєводствах.

Ключові слова: територіальна адміністрація, структура управління, II Річпосполита, воєводства.

РУБЛЕВ А. **Организация управления на польско-украинском пограничье в период II Речипосполитой.** В статье исследуется специфика территориальной организации на украинских этнических территориях, которые вследствие спровоцированных Первой мировой войной геополитических переделов оказались в составе II Речипосполитой в Волынском, Львовском, Станиславовском и Тарнопольском воєводствах.

Ключевые слова: территориальная организация, структура управления, II Речьпосполитая, воєводства.

RUBLEV O. **Governance at the Polish-Ukrainian Borderzone in the Period of II Rzeczpospolita.** The article deals with the problem of specific characteristics of territorial organization in Ukrainian ethnic territories, incorporated to II Rzeczpospolita after I world war and European geopolitical divisions. Ukrainian ethnic territories formed Volyn, Lviv, Stanislav and Tarnopol provinces.

Key words: territorial organization, governance, II Rzeczpospolita, provinces.

199

ПОДКУР Р. **Динаміка адміністративно-територіального поділу 1930-х рр. у контексті "великого терору" 1937 – 1938 рр.** На основі маловідомих документів органів державної безпеки досліджується динаміка адміністративно-територіального поділу 1930-х рр. у контексті підготовки до «великого терору» 1937–1938 рр.

Ключові слова: органи державної безпеки, адміністративно-територіальний поділ, область, округ, район.

ПОДКУР Р. Динамика административно-территориального деления 1930-х гг. в контексте «большого террора» 1937–1938 гг. На основе малоизвестных документов органов государственной безопасности исследуется динамика административно-территориального деления 1930-х гг. в контексте подготовки к «большому террору» 1937–1938 гг.

Ключевые слова: органы государственной безопасности, административно-территориальное деление, область, округ, район.

PODKUR R. The dynamics of the administrative-territorial division in 1930th in the context of Great Terror 1937–1938. Basing on the little-known documents of the State Security author investigates the dynamics of the administrative-territorial division in 1930th in the context of the Great Terror 1937–1938.

Key words: state security, administrative territorial division, region, county, district.

222

САВЧЕНКО І. Започаткування видавничого проекту Української академії наук "Історично-географічний словник українських земель". Стаття присвячена створенню комісії історико-географічного словника українських земель в системі УАН. Видавничий проект не був реалізований внаслідок репресивної політики радянського режиму.

Ключові слова: історична географія, історико-географічний словник, словникова комісія, видавничий проект.

САВЧЕНКО И. Создание издательского проекта Украинской академии наук "Исторически-географический словарь украинских земель". Статья посвящена созданию комиссии историко-географического словаря украинских земель в системе УАН. Издательский проект не был реализован вследствие репрессивной политики советского режима.

Ключевые слова: историческая география, историко-географический словарь, словарная комиссия, издательский проект.

SAVCHENKO I. Establishing of the editorial project of Ukrainian academy of science "The Historical-geographical vocabulary of Ukrainian territories". The article is devoted to the formation of the Commission for the creating of historical and geographical vocabulary of Ukrainian lands in the system of Ukrainian academy of science. The editorial project was not realized in consequence of repression policy of Soviet regime.

Key words: historical geography, historical-geographical vocabulary, the commission of glossary, editorial project.

Наукове видання

Регіональна історія України. Збірник наукових статей. Вип. 7

Головний редактор *В. Смолій*

Відповідальний редактор *Я. Верменич*

Відповідальний секретар *О. Андрощук*

Верстка та оригінал-макет *Л. Мигала*

РЕГІОНАЛЬНА ІСТОРІЯ УКРАЇНИ. Збірник наукових статей / Головний редактор В. Смолій; відповідальний редактор Я. Верменич. — Вип. 7. — К.: Інститут історії України НАН України, 2013. — 234 с.

Підписано до друку 27.09.2013 р. Формат 70x100 1/16

Ум. друк. арк. 19,0. Обл. вид. арк. 16,0.

Наклад 300. Зам. 16. 2013 р.

Поліграф. д-ця Ін-ту історії України НАН України

Київ 1, Грушевського, 4.